

Lahten kaupunki
Aluepalvelutoimikunta

Asia: Lahden kaupungin aluepalveluohjelman ehdotus

Lahten kaupunginhallitus on asettanut aluepalvelutoimikunnan, jonka tehtävänä on laatia esitys aluepalveluohjelmasta vuoden 2026 aikana. Aluepalveluohjelman ehdotus on nähtävillä 7.5-14.6.2026.

Aluepalveluohjelman tavoitteena on toimikunnan mukaan monipuolisen, turvallisen ja vetovoimaisen kaupungin kehittäminen, eri kaupunginosien tasapuolinen kohtelu, kehityksen varmistaminen sekä segregaaation ehkäiseminen. Aluepalvelutoimikunta tekee poikkihallinnollista palveluverkkotarkastelua kaikista kaupungin palvelupisteistä. Valtuustotasoinen aluepalveluohjelma ohjaa kaupungin investointiohjelmaa ja eri palvelualueiden palveluverkon kehittämistä viimeistään vuodesta 2027 alkaen.

Lahten museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo kommentoi 29.4.2029 päivättyä aluepalveluohjelman ehdotusta rakennetun kulttuuriperinnön sekä maiseman osalta.

Useat aluepalveluohjelman ehdotuksessa esitetyt palveluverkon muutoksiin liittyvät toimenpiteet kohdistuvat alueisiin ja rakennuksiin, joilla on kulttuurihistoriallista arvoa. Näissä tilanteissa on tärkeää arvioida vaikutukset huolellisesti ja riittävän varhaisessa vaiheessa. Vaikutusten vähentämiseksi on perusteltua tarkastella ensisijaisesti sitä, voidaanko kaupungin tuottamia palveluita toteuttaa kaupungin omistamissa olemassa olevissa rakennuksissa. Näin voidaan varmistaa rakennusten jatkuva käyttö ja kunnossapito.

Museo kommentoi aluepalveluohjelman ehdotusta yleisellä tasolla, mutta erityisesti politiikkatavoitteen 4 (Uudistamme asuin ympäristöjä) sisällöissä on paljon sellaista, mikä tulevaisuudessa koskee erilaisia rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Mikäli käyttötarkoituksenmuutoksia tai toiminnan päättymistä suunnitellaan, on tärkeää tunnistaa muutostilanteet ajoissa. Museo pitääkin hyvänä tavoitteena sitä, että käytöstä poistuville julkisille rakennuksille suunnitellaan jatkokäyttö hyvissä ajoin ennen toiminnan päättymistä. Tällainen ennakoiva toimintatapa on tarpeen kaupungin kiinteistökannan hallinnassa, ja siihen tulisi kehittää yhtenäinen toimintamalli.

Kulttuurihistoriallisesti merkittävillä alueilla ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kohdalla purkaminen ei lähtökohtaisesti voi olla ensisijainen vaihtoehto. Rakennukset muodostavat olennaisen osan alueiden ja kaupungin identiteettiä ja niiden säilyttäminen tukee myös alueiden vetovoimaa ja

omaleimaisuutta. Muutostilanteissa on tärkeää varmistaa, ettei arvokkaita rakennuksia menetetä ennenaikaisesti lyhyen aikavälin ratkaisujen seurauksena.

Rakennuskannan uudistaminen on joissakin tapauksissa perusteltua, mutta siihen liittyviä ratkaisuja on arvioitava kokonaisvaltaisesti. Rakennusten purkaminen ja korvaaminen uudisrakentamisella ei lähtökohtaisesti ole ilmastonäkökulmasta kestävä ratkaisu, sillä olemassa oleva rakennuskanta sitoo merkittäviä määriä hiiltä. Myös Lahden Arkkitehtuuripolittinen ohjelma (Apoli, 2022) kannustaa rakennusten korjaamiseen erityisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa kohteissa, sillä *”vanhojen rakennusten korjaaminen ja energiatehokkuuden parantaminen on nopeimmin vaikuttava kiinteistöalan ilmastoteko.”* Uudisrakentamisen päästöistä suhteessa vanhojen rakennusten korjaamiseen on tehty tutkimusta, muun muassa Ympäristöministeriön Purkaa vai korjata? -raportti. (Huuhka ym., 2021)

Viihtyisä ja laadukas asuinympäristö rakentuu monipuolisesta ja eri-ikäisestä rakennuskannasta, jossa historialliset kerrostumat lisäävät kaupunkiympäristön kiinnostavuutta ja jatkuvuutta. Näin ollen olemassa olevien rakennusten säilyttäminen, korjaaminen ja kehittäminen tulisi asettaa ensisijaisiksi vaihtoehtoiksi silloin, kun se on mahdollista. Erityisen tärkeää tämä on suojeltujen rakennusten sekä arvokkaissa kulttuuriympäristöissä sijaitsevien kohteiden osalta, joissa muutoksilla voi olla laaja-alaisia vaikutuksia ympäristön arvoihin.

Museo muistuttaa, että useampi aluepalveluohjelmassa esitetty muutos palveluverkkoon kohdistuu arvokkaisiin kulttuuriympäristöihin tai suojeltuihin rakennuksiin, joko suoraan tai välillisesti. Tällaisissa tapauksissa on erityisen tärkeää, että toimenpiteitä suunniteltaessa huomioidaan vaikutukset kulttuuriympäristöön. Yksi vaikutusten minimoinnin väline on priorisoida kulttuurihistoriallisesti arvokkaita ja/tai suojeltuja rakennuksia palvelutuotannossa. Silloin rakennukset pysyvät kunnossa ja käytössä, mikä on ensisijaista niiden säilymisen kannalta. Mikäli tällaisilla alueilla/rakennuksissa tapahtuu käytön muutoksia, on ne hyvä tunnistaa hyvissä ajoin ja ennakoida muutostilanteissa potentiaalisesti syntyvät haasteet. Museo ottaa kantaa yksittäisiin toimenpiteisiin jatkossa tarvittaessa. Museo kuitenkin huomauttaa, että varhainen keskustelu eri osapuolten välillä jouduttaa prosessia ja ehkäisee potentiaalisia ristiriitatilanteita.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
rakennustutkija	Sanni Hujanen
rakennustutkija	Roosa Norrlin

Kommentti

D/3522/00.01.02.05/2026

12.6.2026

Alueellinen vastuumuseo

Tiedoksi: Museovirasto, Lupa- ja valvontavirasto

Lähteet:

Huuhka, Vainio, Moisio ym: Purkaa vai korjata? Hiilijalanjälkivaikutukset, elinkaarikustannukset ja ohjauskeinot. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:9. Saatavilla:

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/85b462f6-51d1-400a-93cb-8e3803560db9>

Lahten Arkkitehtuuripoliittinen ohjelma 2022. Saatavilla: <https://www.lahti.fi/asuminen-ja-ymparisto/kaupunkiympariston-suunnittelu/lahten-arkkitehtuuripoliittinen-ohjelma/>